

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 31 lipca 2018 r.

Pozycja 123

POSTANOWIENIE

z dnia 20 lutego 2018 r.

Sygn. akt Ts 63/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

art. 117 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) w zakresie, w jakim przewiduje obowiązek udowodnienia okoliczności wskazanych w oświadczeniu z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W sporządzonej przez radcę prawnego i wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 13 marca 2017 r. (data nadania) skardze konstytucyjnej M.J. (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność art. 117 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga została wniesiona w związku z następującą sprawą.

Skarżący, w piśmie z 24 marca 2016 r., skierowanym do Sądu Rejonowego w T. wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Sąd Rejonowy w T. postanowieniem z 27 września 2016 r. oddalił wniosek skarżącego ze względu na brak spójności i wiarygodności w oświadczeniach skarżącego oraz wskazał, że sytuacja majątkowa skarżącego nie uzasadnia przyznania mu pełnomocnika. Skarżący od powyższego postanowienia wniósł zażalenie. Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z 25 listopada 2016 r. oddalił zażalenie, dzieląc stanowisko sądu I instancji.

Zdaniem skarżącego art. 117 § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim przewiduje obowiązek udowodnienia okoliczności wskazanych w oświadczeniu, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Skarżący podnosi, że „nie neguje prawa [s]ądu do weryfikacji wniosków o ustanowienie pełnomocnika lub zwolnienia od kosztów sądowych. Ustanowione procedury nie mogą mieć jednak charakteru kompletnie nieokreślonych granic swobody orzekania a norma prawna nie może uprawniać do wydania orzeczeń dowolnych, a jednocześnie

sprzecznych z werbalnym brzmieniem przepisu, który nakazuje złożenie oświadczenia a nie udowodnienie okoliczności z reguły niemożliwych do udowodnienia”.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 października 2017 r. skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych wniesionej skargi przez: po pierwsze, dokładne wskazanie, jakie prawa lub wolności skarżącego wynikające z powołanego wzorca kontroli, tj. art. 45 ust. 1 Konstytucji, zostały naruszone; po drugie, dokładne wyjaśnienie, w jaki sposób art. 117 § 2 k.p.c. narusza konstytucyjne prawa lub wolności skarżącego, wskazane w wykonaniu zarządzenia. Ponadto pełnomocnik skarżącego został wezwany do złożenia pisemnego oświadczenia, czy sporządził skargę konstytucyjną opatrzoną jego podpisem.

W odpowiedzi na powyższe zarządzenie, w piśmie z 31 października 2017 r. (data nadania) pełnomocnik skarżącego oświadczył, że sporządził skargę konstytucyjną na podstawie materiałów dostarczonych mu przez skarżącego jako jego pełnomocnik z wyboru oraz wskazał, że naruszenie art. 45 ust. 1 Konstytucji polega na istnieniu nierzetelnych i niedookreślonych przepisów prawa procesowego pozwalających na swobodną interpretację normy art. 117 § 2 k.p.c. Pełnomocnik skarżącego zaznaczył również, że zaskarżony przepis jest niezgodny z ustawą zasadniczą w ten sposób, że nakazuje on procedowanie na jego podstawie przez sąd powszechny w sytuacji, gdy ma być on przedmiotem ewentualnej skargi konstytucyjnej. Zdaniem pełnomocnika skarżącego skoro w doktrynie i orzecznictwie wskazuje się na obowiązek udowodnienia okoliczności, określonych w art. 117 § 2 k.p.c., a jednocześnie zgodnie z literalnym brzmieniem tego przepisu wymagane jest jedynie złożenie odpowiedniego oświadczenia, to tak skonstruowany przepis narusza prawo do rzetelnej procedury sądowej określonej w art. 45 ust. 1 Konstytucji. W ocenie skarżącego ustawodawca winien był wskazać procedurę, w ramach której można złożyć dowody potwierdzające oświadczenie.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy jest oczywiście bezzasadna.

Zgodnie z zakwestionowanym art. 117 § 2 k.p.c. osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Zdaniem skarżącego art. 117 § 2 k.p.c. jest interpretowany przez sądy orzekające w jego sprawie w ten sposób, że wymaga on udowodnienia okoliczności wskazanych w oświadczeniu.

W ocenie Trybunału podniesiony w skardze konstytucyjnej problem dotyczy sposobu stosowania prawa, a nie oceny jego hierarchicznej zgodności z Konstytucją. Trybunał zauważa, że sam skarżący w piśmie z 31 października 2017 r. podaje, że wskazana przez niego interpretacja wynika z treści orzeczeń wydanych w jego sprawie, jak również to, iż cała argumentacja przedstawiona w skardze konstytucyjnej skupia się na błędnej interpretacji zaskarżonego przepisu zastosowanej przez sądy w sprawie skarżącego.

Trybunał przypomina, że w myśl utrwalonego poglądu normatywna treść przepisów może być kształtowana przez organy stosujące prawo. Jeżeli organy te nadają przepisom utrwalone i jednolite rozumienie, to powinno być ono uwzględniane przez Trybunał przy ocenie zarzutu niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją (zob. np. wyrok TK z 2 czerwca 2009 r., sygn. akt SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83). Jednakże to na skarżącym spoczywa ciężar wykazania istnienia utrwalonej i jednolitej linii orzeczniczej odnośnie do zaskarżonego przepisu.

Trybunał stwierdza, że skarżący nie wykazał istnienia utrwalonej i jednolitej linii potwierdzającej jego sposób rozumienia zaskarżonego przepisu. Co więcej, w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 listopada 2007 r., sygn. akt V CZ 106/07 oraz Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 30 maja 2014 r., sygn. akt I ACz 860/14) wprost wskazuje się, że na osobę fizyczną, w przeciwieństwie do osoby prawnej nie został nałożony ciężar wykazania (udowodnienia), iż nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK, skarga konstytucyjna powinna zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Jeżeli skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności przepisu, a jedynie niekonstytucyjnego stosowania prawa, to stwierdzić należy, iż wymóg uzasadnienia niekonstytucyjności przepisu nie został przez skarżącego spełniony.

Trybunał przypomina, że wydanie wyroku i jego treść nie mogą być przedmiotem skargi konstytucyjnej. Skoro więc skarżący zakwestionował sposób zastosowania zaskarżonych przepisów w jego sprawie przez sądy powszechne, a z treści tych przepisów nie wynikają podnoszone przez niego zarzuty, sprawa nie może być merytorycznie rozpoznana.

Skarżący podniósł również, że zaskarżony przepis jest niezgodny z ustawą zasadniczą w ten sposób, że nakazuje on procedowanie na jego podstawie przez sąd powszechny w sytuacji, gdy ma być on przedmiotem ewentualnej skargi konstytucyjnej. W nawiązaniu do tak postawionego zarzutu, Trybunał stwierdza, że każdy obowiązujący akt prawny cechuje domniemanie jego konstytucyjności. Oznacza to, że dopóki dany przepis nie zostanie uznany przez Trybunał za niekonstytucyjny, obowiązkiem sądów jest uznanie konstytucyjności ustawy (zob. wyrok TK z 10 września 2001 r., sygn. akt SK 8/00, OTK ZU nr 7/2001, poz. 211). Organy stosowania prawa, nie mogą więc w sposób dowolny odstępować od stosowania danego przepisu, ze względu na jego niekonstytucyjność.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.